

פנינים מתורת רבינו הגאון
רבי רב הבה
קרק שליט"א
ייד"ק טבריה ת"ד

בא
גליון 34 | תש"פ

וביום הראשון מקרא קדש

דמ'בעבור זה' יליף ראב"י דסומא פטור מן ההגדה דבעי לומר 'בעבור זה'.

ולכאורה צע"ג, דהנה ברמב"ם ס"ל דתרווייהו אכילת מצה ומרור וסיפור יצי"מ, לחודיה הוו ואין קשורים זל"ז, ומאי דמצינו דילפינן שאמירת ההגדה היא בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך, הוי דין בזמן ההגדה וסיפור יצי"מ, שהוא בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך, היינו בליל יו"ט הראשון. אבל מהיכי תיתי לומר דסומא פטור משום שאינו רואה המצה ומרור, דהוו תלויים זב"ז כמצווה אחת.

אלא חזינן יסוד גדול, גבי מצוות 'סיפור יצי"מ', שאין זה כמצוות סיפור בעלמא, אלא לראות את עצמו כאילו יצא ממצרים וזה חלק מן המצווה ממש, ובייחוד לגי' הרמב"ם 'להראות', שזה מעשה המצווה להראות המצה והמרור, וממילא כל שאינו יכול לראות בעיניו המצה והמרור הרי עיקר חסר מן הסיפור, דכל שלא ראה בעיניו אינו יכול להסביר ולהמחיש ולחיות הדברים וזו עיקר המצווה.

ועבר ה' לנגף את מצרים

לכאורה קשה הלשון 'לנגוף' דבגמ' (ב"ק ב' ע"ב) נתבאר החילוק בין נגיחת בנ"א לנגיחת בהמה דבנגיחת בנ"א הוא לשון נגיחה ואילו בנגיחת בהמה משתמשים בלשון נגיפה, ואילו הכא מיירי בבנ"א ואמאי איכא לשון נגיפה, וכן דרך העולם לומר לשון 'מגיפה' וכלשון הפסוק והמגפה נעצרה.

וביארור דהנה בגמ' שם נתבאר ומאי שנא גבי בהמה דכתיב כי יגוף,

בגמ' מגילה (ט"ו ע"א) אי' עה"פ 'ויעבור מרדכי', שהעביר יום ראשון של פסח בתענית, וכבר ידועה הקושיא כיצד התענה מרדכי וביטל למצוות עשה של אכילת מצה, אמנם ביותר צריך עיון דהנה בגמ' תענית (כ"ב ע"ב) דעל ספינה המיטרפת בים תוקעין ומתריעין אבל אין מתענין, וא"כ היאך גזר תענית ביו"ט, אפילו בלא מצוות אכילת מצה וכו'. [וקצת צ"ע מסתימת הטור בהל' שבת שובה, דמייתי מרבינו ניסים גאון דמותר להתענות בשבת שובה דדמייא לספינה המיטרפת בים].

ויש לפרש עפ"ד הגמ' במגילה (י"ד ע"א) הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה, וחזינן מהתם דכל דין יו"ט ראשון של פסח שייך רק במצב של עבדי ד' ולא במצב של עבדי פרעה, ושם בגמ' אמרינן אמאי ל"א הלל בפורים, דאכתי עבדי אחשוורוש אנן, וזה אמרינן אחר השתלשלות כל הנס של הריגת המן בכ"א עדיין עומדים כלל ישראל במצב של 'עבדי אחשוורוש', ממילא לפני אותה השתלשלות ניסית הרי שהיו עבדי אחשוורוש ביתר תוקף ועוז, וכעין אותה דרגה של 'עבדי פרעה' במצרים, וא"כ לפי מאי דאמרינן דכל יסודו של יו"ט ראשון הוא רק במצב של עבדי ה' ולא עבדי פרעה, היכא דשרויים במצב של 'עבדי פרעה' גמורים לא שייך יו"ט ושמחת יו"ט וממילא שפיר יכול היה מרדכי לגזור 'תענית' ביו"ט ראשון של פסח.

בעבור זה עשה ה' לי

הנה בגמ' אי' (פסחים קטז ע"ב)

שפה
לנאמנים

פניני משא ומתן עם רבינו

הקפת הראש לנכרי בתער

ביום ג' האחרון, נכנס לרבינו יהודי יקר ממגדל העמק, אשר לפרנסתו עוסק בתספורת, וסיפר לרבינו שראהו בחלומו כמה פעמים ורוצה לידע למה ירמזון אלו החלומות.

המשך בעמוד הבא

ישראל מטומאת מצרים, כידוע דטומאת מצרים היא הטומאה היותר גדולה ששייכת וכבר עמדו במ"ט שערי טומאה על פתחו של שער הנ', ואז נגאלו. דהנה ההנהגה במצרים שלא יורד גשם כלל כ"א שותים ומשקים השדות ממי נהרות, ומשם הלכו למדבר, ששם ליכא מים כלל לא מי גשמים ואפי' מי נהרות ליכא, והיו צריכים לנס מידי יום ביומו של 'בארה של מרים' ואז הגיעו לארץ ישראל ששם 'למטר השמים תשתה מים', היינו מי גשמים.

וישנה מעלה במי נהרות שלא שייך בהו בצורת שקיימים ועומדים, ולא תלויים בחסדי שמים, אבל מאידך יש טרחה גדולה בשאיבתם. משא"כ במי גשמים שצריכים להיות תלויים ועומדים בחסדי שמים, ומאידך אין טרחה בשאיבתם ובהשקאת השדות. וזהו דרכו של השי"ת להוציאם מטומאת מצרים דרך המדבר ולהשיבם אל דרך הממוצע, היינו ממצב של חוסר בטחון בהשי"ת מוחלט, ומים מצויים בשפע מהנילוס, אך בדרך קושי וטורח, לדרך הממוצע והיא ע"י מעשים טובים גורמים שיהיו גשמים, ואז הקב"ה מריק שפע בלי די ובלי לטרות.

אדם דאית ליה מזלא כתיב כי יגח, בהמה דלית לה מזלא כתיב כי יגוף, מילא דבשעת מגיפה נסתלק השמירה המיוחדת שיש בד"כ לבני אדם, וכמאמרם ז"ל שכשניתנה רשות למזיק אינו מבדיל בין צדיק לרשע, וכן מצינו כאן הלשון 'אל יצא איש מפתח ביתו כל הלילה', א"כ שייך לשון מגיפה ונגיפה, כיוון דנסתלק המזל.

ובמדרש (שמו"ר ז,ה) ילפי' מלשון זה "ומהו שאמר לנגוף מלמד שאף המעוברות שהיו ראויות לילד הפילו ומתו", כדכתיב ונגפו אשה הרה, ומאי שייך לשון נגיפה בעובר, ולהנ"ל מתבאר שפיר דכיוון דליכא בעובר מזל שייך בו לשון נגיפה.

פי גרשיו ממצרים

ידועה שיטתו של הרמב"ם, שצריך אדם לילך בדרך הממוצע, ואילו אוחז במידה רעה בכל כוחו, צריך להרחיק לקצה השני עד שמרגיש שנעקרה ממנו אותה מידה, ואז יכול לשוב ולנהוג בדרך הממוצע.

ואולי אפשר לומר דרמוזים הדברים כאן ביציאת

אמר רבינו שיש להתבונן בתפילה כשאומרים "עזרת אבותינו" וידוע שהמשגיח הגה"צ רבי יחזקאל הלוי לעוונישטיין זיע"א, הקפיד לומר קטע זה במתינות גדולה, והנהיג בשיבה הק' שהיורד לפני התיבה לא יפחות משנים וחצי דק' באמירתו, באמרו שבזה מונח כל השתלשלות כלל ישראל, ומזה שואב חיותו לכל היום כולו.

ופע"א הגיע 'אבל', שהיה לו חיוב על א' מהוריו ולא היה מבני הישיבה וירד לפני התיבה, ואמר זאת בפחות מהזמן הנ"ל, והצטער המשגיח מאד ואמר לסובביו, שמרגיש שלקחו לו 'הרפואה'.

ואנן מה נעני אבתריה, שלא חלי ומרגיש מה אומרים ואיך אומרים והכל במרוצה כסוס שוטף במלחמה, לפחות נדע מה הם השאיפות המוטלות עלינו בחי' מתי יגיעו מעשינו למעשה אבותינו.

דעת
החכמה ומוסד

דקטן אסור להקיפו.

ונסתפק הרא"ש (שם) דלכאורה ה"ה נכרי ואשה דיהיה אסור להקיף ראשם, ובמחבר (יו"ד קפ"א ס"ה) מיייתי רק לאיסור הקפה בקטן, וברמ"א מביא לספק הרא"ש, ונוטה להחמיר כדעת הרא"ש, דיהיה אסור להקיף אף אשה ונכרי.

ואמר רבינו דכ"ז רק בתער ממש אבל במכונה במספר נמוך דהו"ל 'מספרים כעין תער' ולא תער ממש, דבזה גופא (שם ס"ב) נחלקו הראשונים, אם יש איסור להקיף במספרים כעין תער, ועל אף דשיטת המחבר להחמיר, אבל בצירוף נכרי שהוא גופיה ספק אי אסור בהקפתו, ומספרים כעין תער, נראה דאין להחמיר, ושרי להקיף לנכרי הבא להסתפר, במספרים כעין תער.

שפה לנאמנים - המשך

ולא השגיח רבינו לדברי החלומות רק אמר שאם כבר נפגשים פא"פ הרי שיש לי מה לומר, והוא שספר צריך להקפיד שלא לספר כלל כל הראש במספר הפחות מ-1.5 משום שבפחות מכן הוי ממש איסור חמור, והוסיף רבינו ואמר שבאם יבא אדם ויבקשו לספר במספר הנמוך מהנ"ל, יכול לומר לו שחושש על ראשו שיכול הלהב של המכונה לפצעו, וכו' וכו'. ותיכף קיבל ע"ע לנהוג כן מכאן ולהבא.

והוסיף לשאול באם בא להסתפר נכרי אי שרי לספרו בהקפת הראש, ודן רבינו דבהקפת הרא"ש איכא חידוש גדול, דאיסור הקפה הוא אפי' על גברא דלאו בר חיובא וכ"מ בגמ' (נזיר נ"ז ע"א)

